

İgid ölər, adı qalar

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Allahverdi Bağırov 1992-ci il fevral ayının 26-da Xocalı faciəsinin baş verdiyi gündən sonra dövlətin, hökumətin, hüquq-mühafizə orqanlarının, Xocalı şəhər rəhbərliyinin, sağ qalmış xocalılıların bacara bilmədiyi işi adi vətəndaş təəssübkeşliyi ilə ləyaqətlə yerinə yetirib. Uca Allah sanki Allahverdi bir xilaskar kimi o qanlı-qadali günlərdə, amansız düşmənin əsarətində qalan xocalılıları ölümün və ermənilərin pəncəsindən xilas etməyə göndərmişdi. Və Allahverdi bu ağır, çətin yolu kirpiklərini qırpmadan yürüdü, erməni tanışını ratsiya ilə təmas xəttinə çağıraraq ondan əsir və girovların qaytarılmasına kömək etməyi tələb etdi. Əsgəranlı Vitali Balasanyan belə bir fürsəti əldən buraxmadı, o da Allahverdidən erməni əsirlərin geri qaytarılmasını xahiş etdi. Əsgəran yaxınlığında, 19-cu postun yaxınlığında danışıqlar başlandı, həm çox gərgin və həm də çox təhlükəli.

Hər iki tərəfdən komandirləri müşayiət edən döyüşçülərin əlləri avtomatın tətində. Adi bir kinayəli söz belə qırğına səbəb olardı. Allahverdi təmkinini pozmur, erməni tərəfin yanacaq istəməsi xahişinə razılıq verir və əvəzində onlarca xocalılı qadının, uşağın, qocanın, yaralının azad edilməsinə nail olurdu.

Bir neçə dəfə komandirin icazəsi ilə əsirlərin dəyişdirilməsində iştirak etmişdim.

Bu səhnə çox həyəcanlı, qorxulu və eyni zamanda çox dəhşətli idi, çünki əsirlikdən azad edilən xocalılıların gözlərinin içinə baxmaq mümkün deyildi. Erməni faşistləri onları elə bir vəziyyətə salmışdılar ki, sözlə ifadə etmək mümkün deyildi. Bir dəfə Allahverdi özünü saxlaya bilməyərək ermənilərə acıqlı şəkildə dedi ki, bu dinc, günahsız qadınları, uşaqları niyə bu kökə salmışınız? Təbii ki, ermənilər min bəhanə söylədilər.

Hər dəfə əsir və girovların dəyişdirilməsində Allahverdi Bağırov nə qədər yorğun, yuxusuz, əsəbi olsa da, təmkinini pozmur, qeyd dəftərindəki adamların adlarını bir-bir erməni tərəfə bildirir, onların qaytarılması üçün dəmir iradə nümayiş etdirirdi. Ermənilər də hər dəfə Allahverdidən benzini istədirdilər. Həmin səhnələrdən biri rəh-

mətlik Ceyhan Mirzəyevin çəkdiyi "Fəryad" filmində öz əksini tapıb.

Xocalı faciəsinin ilk günləri. Naxçıvanı kəndi ətrafında ermənilər yüzlərlə xocalılı qadını, uşağı, qocanı qətlə yetirmişdilər. Komandir özü qabaqda döyüşdü, meyitləri toplayaraq Ağdam məscidinə gətirirdilər. O, 150 nəfərə yaxın xocalılını Qarqar çayının hövzəsində mühasirəyə alan erməni silahlı dəstələrinə qarşı şiddətli döyüş apararaq onları ölümün və əsirliyin caynağından xilas edib. O, faciənin ilk günlərində 100 nəfərdən artıq xocalılını ermənilərlə danışıq Ağdama gətirib, öz döyüşçüləri ilə yüzlərlə yaralını, qadını, uşağı bir neçə günlük axtarışdan sonra dağlardan, meşələrdən tapmışdı.

Allahverdi Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndindən ermənilər tərəfindən girov götürülmüş 10 nəfər qadının, 1991-ci ilin dekabrında Kərkicahan döyüşlərində ermənilərin əsir götürdüyü Mehman Hüseynovun, Pənah Məhərrəmovun 63 gündən sonra azad edilməsi üçün çox əziyyət çəkib, oğlundan, qızından, ərinədən, atasından xəbər tutmaq üçün yanına gələn xocalılıların dərдинə şərik olub, onlara ümid verib, daha çox adam xilas etmək üçün gecə-gündüz çalışıb. O, 1003 nəfər xocalılını erməni əsirliyindən xilas edib.

Xocalı faciəsindən sonra onun saçı, saqqalı ağarmış, elə bil qaməti də əyilmiş, çox əsəbi olmuşdu. Deyirdi ki, başları kəsilmiş, süngüyə keçirilmiş körpələrin, parça-parça edilmiş qadınların, qocaların əzalarını toplamaq bizi köklü ağac kimi yerimizdən qoparır, bu dəhşət bizi sarsıdır, əyir, bilirdik ki, bu qan yerdə qalmaq deyil.

1992-ci ilin axırları idi. Xocalı faciəsindən xeyli vaxt keçmişdi. Direktoru olduğu "Ağdam" restoranının çayxanasında çay içirdik. Söhbət hərlənib yenidən Xocalı faciəsindən düşdü. Özünəxas təmkinlə, yavaşca dedi ki, Xocalı qırğını ilə əlaqədar məndə bir çox sənədlər, şahid ifadələri var. Vaxtı çatanda onları lazımı yerlərə təqdim edəcəyəm...

Allahverdi həmişə Ağdamın təəssübünü çəkib, sözünü, danışğını bilməyənlərin dərşini verib, haqlının yanında dayanıb, köməksizin hayına çatıb, xətir-hörmət sahibi olub. Zahirən acıqlı görsənsə də, ürəyi ipək kimi yumşaq olub, xeyirxah olub, dara düşənin köməyinə çatıb. Uzun illər Ağdamın idman şörefini qoruyub.

O, yurd, el-oba, torpaq uğrunda elədiklərini heç vaxt dilinə gətirmirdi. Cəsarəti, təmkini, qoçaqlığı, mübarizliyi, qayğıkeşliyi və vətənpərvərliyi Allahverdi Bağırovun xarakterini bütövləşdirirdi.

Allahverdi Bağırov 1946-cı ildə Ağdam şəhərində anadan olub. 25 il idman həyatı yaşayıb, Ağdam futbolunun yaradıcılarından biri olub. Qardaşı, mərhum xalq deputatı Eldar Bağırov adına batalyonun komandiri olub. Üç övlad atası idi. Yaxşı qardaş, qayğıkeş ata, dostluğa sadıq idi.

Torpaqlarımızın taleyindən çox narahat idi. Həmişə deyirdi ki, əli silah tutan silah götürməlidir. Bundan ağır günümüz olmayacaq.

1992-ci ilin iyun ayının 12-də Naxçıvan kəndindən geri qayıdarkən Allahverdi Bağırovun komandir maşını minaya düşüb. Sürücüsü və Nizami həkimlə birlikdə həlak olub. Ağdamda dəfn olunub. Dəfndə minlərlə insan iştirak edirdi. Atalar doğru deyib: "İgid ölər, adı qalar".

44 gün davam edən Vətən müharibəsindəki şanlı qələbəmiz müzəffər ordumuzun, əsgər və zabitlərimizin şücaəti, qəhrəmanlığı sayəsində qazanılıb. Azərbaycanın herb tarixinə qızıl həflərlə həkk olunan bu zəfər rəşadətli ordumuzun və Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin sərkərdəlik şücaəti və müdrik diplomatiyası sayəsində mümkün olub. Ağdam rayonu bir güllə atılmadan, bir nəfər də şəhid vermədən işğaldan azad edilib. Bu, böyük siyasi uğurdur.

Torpaqlarımıza qayıtmağa hazırlaşırıq. Övladların işğaldan azad edilən Ağdama yolu düşən hər kəs Uzundərədəki qəbrini ziyarət edir, ruhun qarşısında baş əyir.

Xocalı faciəsindən 29 il keçib, o, yaşasaydı, bu ilin aprel ayında 75 yaşına tam olacaqdı. Torpaqlardan nigaran həlak olan komandir, ruhun şad olsun!

Salman ALIOĞLU,
"Respublika".